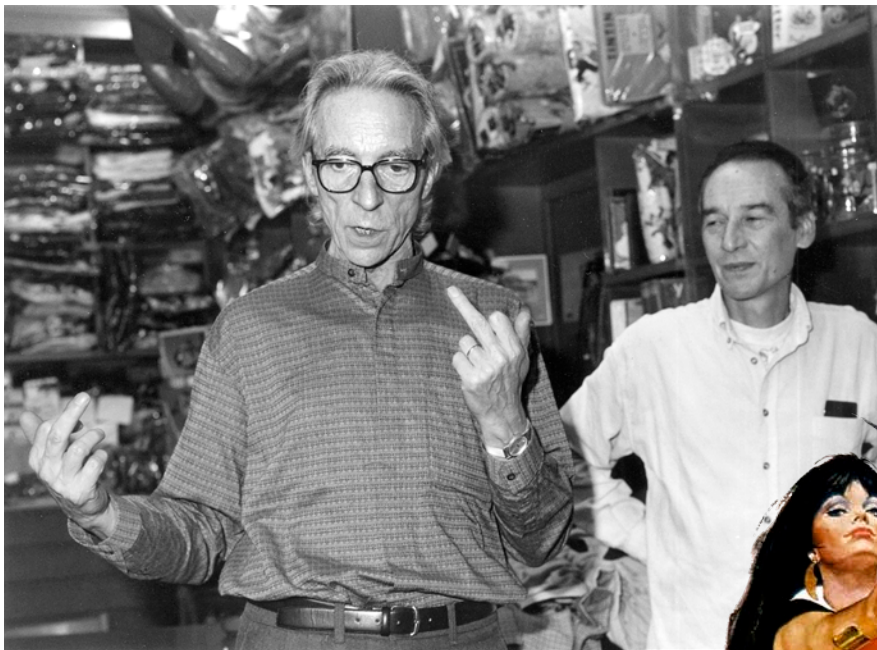

Herois del còmic per a adults

El carismàtic Josep Toutain, dibuixant, agent d'il·lustradors i editor, en aquest ordre cronològic. A la seua dreta, Josep Maria Berenguer.

A final dels anys 70 i principi dels 80, el còmic per a adults visqué una enorme eclosió que tingué com a epicentre una editorial radicada a Sant Cugat, Toutain-editor, de Josep Toutain, amb publicacions com '1984' o 'Comix Internacional'. Una exposició recorda aquella època i els seus curiosos precedents.

Per a moltes persones nascudes en els anys 60 i 70, que havien passat la infantesa entre camps de futbol impracticables i la lectura de les amables històries il·lustrades de l'editorial Bruguera i els seus entranyables personatges –Mortadelo i Filemón, Zipi i Zape i tants altres–, l'impacte de les publicacions de la factoria de Josep Toutain fou brutal, com una bufetada a la cara, un despertador que sonava abruptament –en molts casos abans d'hora– i traslladava el lector en trànsit a l'adolescència

i la joventut a unes altres dimensions temporals i conceptuals. Capçaleres com ara *Creepy* (adaptat de l'original nord-americà), *Totem*, *Comix Internacional*, *1984* (títol d'inspiració orwelliana que es convertí més tard en *Zona 84*, per no trencar l'encant distòpic) o la molt irreverent *El Víbora*, impulsada per Josep Maria

Berenguer, esdevingueren un referent estatal i internacional inqüestionable, amb tirades de milers d'exemplars. Les seues imaginatives i explícites històries futuristes, en alguns casos una despietada i visceral visió de la realitat contemporània i pretèrita en uns altres, amb el nexa d'un tractament del sexe i les relacions humanes cru i desacomplexat, generaren un corrent de connexió directa amb un parell almenys de generacions. Publicacions de culte que donaren a conèixer sensacionals autors de la

història il·lustrada estatal com Josep Maria Beà, Carlos Giménez, Luis Bermejo, Alfonso Font, Vicente Segrelles, Manfred Sommer, Nazario, Xavier Mariscal i molts altres. Però també propagà a casa nostra el virus de mestres del còmic nord-americà com l'inimitable Will Eisner (creador del personatge de Spirit) o figures emergents com el gran Richard Corben, pal de paller i referent del segell Toutain.

Un treball d'artistes i editors de gran qualitat i atractiu que també li valgué a la marca el reconeixement de portes enfora. Com a mostra, el premi Yellow Kid del Saló Internacional del còmic de Lucca a Josep Toutain, tal vegada el guardó professional més important de la seua trajectòria. Als anys 90, tanmateix, l'empena audiovisual, els canvis d'hàbits de consum i la irrupció d'uns altres llenguatges, com ara el *manga* japonès, tal vegada també l'excés de publicacions, comportaren el final de l'època daurada del còmic per a adults. Toutain tancà l'editorial el 1993. Al cap de pocs anys, el 1997, un càncer de pulmó posà fi a la seua vida. Per

Vampirella, un dels personatges emblemàtics del còmic de l'època, dibuixat, entre d'altres, per José González.

a la posteritat, però, deixà publicacions, històries, il·lustracions i personatges que marcaren un parell de generacions i que, amb el temps, han esdevingut mítiques.

Aquesta tasca, que tingué durant molt de temps com a base creativa una mansió al districte de cases disseminades de la Floresta, a Sant Cugat, és l'eix d'una exposició que es podrà veure al Centre Octubre de Cultura Contemporània, a València, fins el dia 31 d'octubre. La mostra, titulada "L'esclat creatiu a la Floresta-Sant Cugat, còmic i il·lustració", que es va poder veure prèviament en aquella localitat, recorre amb informació gràfica i textual aquesta excitant història i també els interessants orígens d'aquell esclat. I serveix com a homenatge a dues figures, Toutain i Berenguer, que el comissari de la mostra, Lluís Ribas, qualifica al catàleg d'un "acte de justícia". "Dos homes que foren el que ara es diu emprenedors, i que en aquell temps es deia senzillament somiatruïtes o que feien volar coloms. La realitat és que van trencar molts ous i van fer volar més d'un colom, portant els seus projectes més enllà de les nostres fronteres", rebla.

Toutain, nascut a Barcelona el 1932, començà ben prompte com a dibuixant i guionista en publicacions com *Pocholo*, *Historietas* o *El Coyote*, amb creacions com *El héroe de Saipán*, publicada el 1950. Per alguna raó, però, canvià aquesta tasca per la d'agent d'uns altres artistes. Ho fa a través d'una agència, Seleccions Il·lustrades, amb la qual aconsegueix durant els anys 50 i 60 que els il·lustradors de la casa treballen per a diverses editorials arreu d'Europa. Algunes de les il·lustracions més venudes aleshores són les d'aventures romàntiques per a adolescents, inspirades en cançons pop, en publicacions com *Marilyn* o *Valentine*, que tingueren gran èxit a Gran Bretanya. És allà on Toutain coneix un personatge ben peculiar, l'editor Mike Butterworth, un individu amb aspecte aristocràtic de qui l'editor català escriurà als anys 80: "Era un home excepcional, propietari d'una profunda personalitat que marcava la meua, beneficiant-la, per a la resta de la meua vida". En qualsevol cas, els il·lustradors catalans i espanyols exportats per Toutain són apreciats als anys 60 pel seu estil modern, sofisticat i elegant ("mai en la història del còmic un artista no ha dibuixat dones tan belles com Pep González", va sentenciar But-

Vinyetes realitzades per Richard Corben, un dels més grans artistes que tingué el segell Toutain al llarg de la seua trajectòria.

terworth), en contrast amb una Espanya que comença a eixir de la negror estètica del franquisme. Una excel·lència que permet a Seleccions Il·lustrades obrir nous mercats com ara l'escandinau.

Són anys intensos, de treball ben pagat per als il·lustradors que tenen la fortuna de publicar a l'estranger. També amb zones de menys claror: l'ambient balafador, bandarra i amb un punt masculista del col·lectiu, tal com recorden algunes artistes del segell com ara l'anglesa Maggie Koumi o Marika Vila. Tot marcat també per la personalitat de Toutain, "un personatge impressionant. Molt alt, calçat amb botes de talons que encara el feien semblar més alt. Amb ulleres de

vidres gruixuts que augmentaven extraordinàriament els seus ulls i el seu carisma hipnòtic", recorda el dibuixant Josep Lluís Martínez. L'artista Lluís Ribas, mentrestant, reconeix que "no tot van ser flors i violes en la nostra relació. Recordo dues discussions molt sonades i un petit colp d'estat que volíem donar uns quants contra l'empresa. El que sí que he de dir és que no era un home rancorós".

Després d'anys d'èxits i diversificacions empresarials, s'arriba als anys 70. Els artistes de Toutain, fans de la factoria Warren i de les seues publicacions, com ara *Creepy*, empenyen Toutain a establir contactes als Estats Units. L'origen d'aquelles publicacions emblemàtiques

